

ve ülkelerin, Türk dış politikasını oluşturan değerler ve ilkeler skalasında sınıfta kalmaları ve kendilerini geliştirmek istememeleri neticesinde dış baskı ile durumu lehlerine çevirmeye çalışmaları. Ankara'nın kendilerine eşit ülke muamelesi yapmasını hazmedemeyen bu çevreler, bu durumu tersine çevirmek için uluslararası ilişkiler ve basın üzerinden, Türkiye siyasetinin asıl fay hattını oluşturan İslamcı-laik gerilimini kışkırtıyor ve eksen değiştirme iddiaları ile Türkiye'de mevzi kazanmaya çalışıyorlar. Böylece içeride yaşa-

nacak gerilimle ortaya çıkacak boşluktan nemalanmaya ya da gerilim neticesinde oluşacak yeni durumda (hükümet değişikliği, darbe, muhtıra vs.) kaybettikleri imtiyazlarını yeniden elde etmeye çalışıyorlar.

Kuşkusuz bu çevreler, hedeflerine ulaşmaya kadar eksen değişikliği iddialarını sürdüreceklerdir. Ancak unuttukları bir şey var: Türkiye'nin yeni dış politikası, bir önceki hükümet döneminden devralınmış birtakım ilkelerin ge-

liştirilip pratiğe dökülmesi ile neşvünema buldu; AK Parti döneminde artan ekonomik, siyasi, teknolojik, diplomatik ve askerî güç ile olgunlaştı. Türkiye-İsrail ilişkilerindeki kriz konusunda TSK-Hükümet mutabakatını sadece hükümetin icraatı sanmak, durumu net olarak kavrayamamaktır. Türkiye'nin giderek artan maddi ağırlığının gerektirdiği diplomatik çeşitlendirme ve angajman siyasetini ideolojik eksen değiştirme gayreti olarak sunmak, en hafif tabirle mevcut durumu okuyamamaktan kaynaklanmaktadır. ■

Goldstone, kağıt üzerinde kalan bir başka rapor mu?

Ali Balcı

3 NİSAN 2009'da Birleşmiş Milletler, 27 Aralık 2008'den 18 Ocak 2009'a kadar süren İsrail'in Gazze'ye yönelik operasyonu sırasında uluslararası insan hakları hukukunun ihlal edilip edilmediğini araştırmak üzere bir komisyon oluşturmuştu. Komisyonun başında kendisi de bir Yahudi olan Güney Afrika Anayasa Mahkemesi eski Başkanı Richard Goldstone vardı ve bu isim daha önce eski Yugoslavya ve Ruanda için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemeleri'nin savcılığını da yapmıştı. Goldstone beraberindekilerle birlikte beş aydan fazla süren araştırma ve incelemeler so-

nucunda oluşturduğu komisyon raporunu 15 Eylül 2009'da açıkladı.

22 Mayıs-4 Temmuz tarihleri arasında Gazze'de bulunan ve bizzat olay yerinde incelemeler yapan komisyon, farklı kaynaklardan raporlar derleme, kurbanlar ve görgü tanıklarıyla mülakatlar yapma, olayların geçtiği yerleri bizzat ziyaret etme, tıbbi raporları gözden geçirme, silah ve cephane kalıntılarını inceleme gibi birçok yöntemle veri toplayarak söz konusu raporu hazırladı. Fakat bu süreçte Tel Aviv'in işbirliğini reddetmesi nedeniyle İsraili yetkililerle ve Batı Şeria'daki Filistin Yönetimi temsilcile-

riyle görüşme imkanı bulamadılar. Bu nedenle raporun büyük ölçüde, İsrail'in düzenlediği operasyonun Gazze'deki etkilerini yansıttığı söylenebilir.

Rapor, operasyonu "İsrail hükümeti tarafından bilinçli bir şekilde uygulamaya konan Gazze halkına yönelik toplu cezalandırma" şeklinde tanımlıyor. Operasyon aslında uzun süreden beri uygulanmakta olan "Gazze'yi Batı Şeria'dan ayırma planı"na hizmet ediyor. Tam da bu nedenle rapora göre, her ne kadar İsrail hükümeti "operasyonların temelde roket saldırılarına bir tepki olduğu"nu açıklasa da, söz konusu ope-

rasyon “Gazze halkını bir bütün olarak hedef alan” bir planın ürünü. Operasyonun bir toplu cezalandırma olduğu ve sivil halkı hedef aldığı zaten İsraili yetkililerin açıklamalarında da görülebilir. Buradan hareket eden komisyon, operasyonu uluslararası hukukun ihlali olarak değerlendiriyor ve İsrail’e karşı uluslararası düzeyde bazı kararlar alınmasını öneriyor.

Fakat raporun en dikkat çekici ve büyük tartışmalara neden olan kısmı, İsrail’i ope-

lar “sadece düşmanı değil, aynı zamanda altyapıyı da hedeflemiştir ve bu da pratikte sivil nüfus anlamına gelmektedir.” Dolayısıyla rapordan çıkan temel sonuç, İsrail’in yaptığı operasyon bilinçli bir planın ürünü ve siviller kasten hedef alındı. Rapordaki dikkat çekici bir başka ayrıntı ise İsrail’in insan hakları ihlallerini soruşturma sisteminde “ciddi yapısal problemler olduğu ve

“terör eylemlerini, cinayet ve ölümlerin devam edip gitmesini meşrulaştırdığı”ni ileri sürdü. Ona göre, komisyonun üyeleri, şayet kendi çocukları Sderot’ta (Gazze’ye yakın bir İsrail kenti) yaşasalar ve her gün devam eden roket saldırıları terörü altında olsalar böyle bir raporu kaleme alamazlardı. Peres’in bu tepkisi İsrail’in her zaman ileri sürdüğü saldırı ve operasyon gerekçelerinin tekrarıydı. Peres bu argümanlarında yalnız değildi; örneğin *The Washington Ti-*

Goldstone Raporu, Gazze operasyonunu “İsrail hükümeti tarafından bilinçli bir şekilde uygulamaya konan Gazze halkına yönelik toplu cezalandırma” şeklinde tanımlıyor ve insan hakları hukukunu ihlal eden İsrail’e karşı uluslararası düzeyde bazı kararlar alınmasını öneriyor.

rasyonlardan dolayı açıkça suçlayan cümleler: “İsrail hükümeti yaptığı operasyonları, roket saldırılarına karşı kendisini savunma hakkı temelinde verdiği bir tepki olarak tasvir ederken, Komisyon en azından kısmi ölçüde farklı bir hedefe yani bir bütün olarak Gazze halkına odaklanan bir plan olduğunu düşünmektedir.” Söz konusu ifade açık bir şekilde İsrail’in operasyonlarını meşrulaştırdığı argümanı ortadan kaldırması açısından önemli. Raporda geçen bir başka ifade ise şu şekilde: Operasyon-

bunun sistemi uluslararası standartlar ile uyumsuz hale getirdiği”nin dile getirilmesi. Söz konusu tespit, sorunun çözülmesi noktasında uluslararası bir güce açıkça davetiye çıkarılması bağlamında değerlendirilebilir.

İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres raporu açıklanır açıklanmaz “bir tarih maskaralığı” olarak tanımladı. Gerçekçe olarak raporun “kışkırtıcı taraf ile kendini savunma hakkını kullanan devlet arasında bir ayrıma gitmiş” olmasını gösterdi. Daha da ileri giden Peres, raporun

mes raporu “BM teröristlerden yana çıktı” başlığı altında analiz ederken, *Forbes* dergisi de “BM adaletsizliği” başlığını kullandı. Bütün bunları Richard Falk’un ifadesiyle, dikkati mesajın kendisinden ziyade mesajın sahibine ya da başka yerlere yönelten bir “saptırma siyaseti” olarak değerlendirmek mümkün.

Öte yandan küresel ölçekteki tepkilere yakından bakıldığında daha farklı bir resim ortaya çıkıyor. Fransa Dışişleri Bakanı Bernard Kouchner, raporu fazlasıyla ciddi ve

acilen dikkate alınması gereken bir durum olarak değerlendirirken, raporun vurguladığı orantısız güç kullanımına dikkat çekti. Fransa'nın yanı sıra İngiltere, İsveç ve İsviçre gibi Avrupa ülkeleri de raporu destekleyen açıklamalarda bulundular. BM Güvenlik Konseyi geçici üyesi olan Türkiye'nin tutumu ise BM'nin hızlı bir şekilde raporu ele alması yönünde. Fakat bu somut desteklere rağmen raporun geleceğini ABD'nin rolü belirliyor gibi görünüyor. Örneğin ilk aşamada BM İnsan Hakları Konseyi'nin önüne gelen raporun onaylanması, ABD'nin Filistin delegasyonuna baskı yapması ve ardından delegasyonun rapordan desteğini çekmesi üzerine Mart 2010'a kadar ertelenmişti.

Filistin lideri Mahmud Abbas'ın gerek iç kamuoyundan gerekse Arap dünyasından gelen yoğun eleştiriler ve baskılar üzerine yeniden görüşülmesini talep ettiği rapor, 15 Ekim'de Konsey tarafından 25 üyenin onayı ile kabul edildi. Karşı oy kullananlar ABD başta olmak üzere Macaristan, İtalya, Hollanda, Slovakya ve Ukrayna oldu. Fransa ve İngiltere oylamaya katılmazken, Belçika ve Japonya gibi ülkeler çekimsiz oy kullandılar. Lehte oy kullanan ülkeler arasında Rusya dışında nüfuzlu bir ülke bulunmuyor. Bu oylama, yakın geleceğe dair ipuçları taşıması noktasında önemli; ancak

ABD'nin kısa vadede rapora yönelik tavrını değiştireceğini söylemek zor. Fransa ve İngiltere'nin ise açıklama düzleminde İsrail'i eleştirel de, pratikte rapor lehine bir adım atmalarını beklemek fazla iyimser olur.

Belli şeyleri değiştirebilmesi için gereken ciddi destekten mahrum olsa da, kalabalık bir propaganda ordusu tarafından hasıraltı edilen, olguları ifade edebilmesi Goldstone Raporu'nu değerli kılıyor. Artık bir metinler/görüntüler savaşına dönen ve haklılığın metinler/görüntüler üzerinden belirlendiği Filistin-İsrail sorununda böyle bir metin/doküman gücü elinde bulundurmayan tarafa söz hakkı verdiği için rapor dikkate değer. ■

Mescid-i Aksa'daki hararet bölgeyi yakabilir!

Ahmet Emin Dağ

EKİM ayında 200 kişilik bir Yahudi grubun Aksa Camii'ne girme ve ibadet yapma çabaları, yeni bir gerilim dalgasını beraberinde getirdi. Bu hamle sırasında Aksa Camii cemaati ile Yahudi radikaller ve İsrail polisi arasında yaşanan çatışma, Filistin sorununun merkezinde duran Kudüs'ü ve onun da özünü oluşturan Harem-i Şerif üzerine yaşanan nihai hesaplaşmayı gündeme taşıdı.

Temmuz 2008'de Amerika'dan Kudüs'e gelerek Ak-

sa'ya giren diaspora liderlerinden Haham Moshe David Tendler'in "Artık mabet bölgesine tüm Yahudilerin ziyaret vaktinin geldiği"ni ilan eden konuşması gerilimin startını vermişti. Tendler'in çağrısı, iki düzine milletvekili dışında İsrail parlamentosundan da tam destek aldı. Vekillerin büyük bölümü (%80'i) Aksa Camii'nin ortak kullanımı ve içeride Yahudilere ibadet mekanı tahsis edilmesi taleplerinin İsrail'in resmî politikası olarak be-

nimsenmesi sürecini başlattı. Ardından birçok sivil toplum kuruluşu Ağustos 2008'den bugüne yaklaşık 300 halka açık toplantı düzenledi. Bu toplantı ve gösterilerin ortak teması, 2009'dan itibaren üçüncü mabedin inşasına başlanmasıydı. Aynı dönemde Aksa'ya yönelik, 42'si radikal gruplar, 14'ü güvenlik güçleri ve 8'i siyasi şahsiyetler tarafından toplam 64 hukuk dışı girişim ve saldırı gerçekleştirildi. Öncesiyle karşılaştırıldığında son üç yılda Aksa'ya